

Cătălin Dorian
Florescu

Cătălin Dorian Florescu (n. 27.08.1967, Timișoara) trăiește în Elveția din 1982. A urmat studii de psihologie și psihopatologie la Zürich, specializându-se în terapia umanistă Gestalt. După absolvire a lucrat ca psiholog într-un centru de reabilitare pentru dependenții de droguri. Din 2001 este scriitor liber-profesionist. A publicat romanele *Wunderzeit* (*Vremea minunilor*, 2001), *Der kurze Weg nach Hause* (*Scurtul drum spre casă*, 2002), *Der blinde Masseur* (*Maseurul orb*, 2006), *Zaira* (2008), *Jacob beschließt zu lieben* (*Jacob se hotărăște să iubească*, 2011) și *Der Mann, der das Glück Bringt* (trad. rom. *Bărbatul care aduce fericirea*, Humanitas, 2016), apariții care s-au bucurat de o primire entuziastă în Elveția, Austria și Germania. Cărțile sale au fost traduse în mai multe limbi. Semnează periodic articole și eseuri în presa de limbă germană.

Cătălin Dorian Florescu

În buricul pământului

Povestiri

Traducere din germană
de Mariana Bărbulescu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

În buricul pământului

TATA ÎȘI FACE CRUCE ȘI ZICE: „AM AVUT NOROC.“

Tata îl visează adesea pe bunicu', venind spre el prin ziduri. Câteodată apare pe neașteptate, și tata se sperie și se trezește, lac de sudoare. În asemenea zile, vin vești proaste, așa pretinde tata.

În asemenea zile, scrisorile rămân pe hol și el le privește doar de la distanță. O zi mai târziu, cu sau fără bunicu', ele sunt deschise, ca și cum veștile ar fi altele decât cu o zi înainte. Tata are năravul superstițiilor. Când vorbește așa, în el reînvie fiul de țăran și, odată cu fiul de țăran, și ceilalți săteni, vii și morți, câmpia întinsă, uscată a Dunării, turmele de animale și soarele copilăriei lui. Dar, înainte de toate, reînvie și superstițiile și, împreună cu ele, cârduri întregi de vampiri, vrăjitoare, spirite, strigoi. „După apusul soarelui, nu mai era suflet de creștin pe afară“, povestește el. „Vremea vampirilor. Toți prin case și Dracula pe drum.“ Tata exagerează uneori.

Dracula era unul cu dinți lungi, care băga spaima în trupeșele femeii victoriene. A părăsit Transilvania când a început să se plictisească prea tare acolo. Dracula a fost

primul emigrant din țara mea. În 1982 am urmat noi, tata, mama și cu mine, dar nicio teamă, nu suntem urmașii lui direcți.

„Am avut noroc“, zice tata și răsuflă zgomotos ca să-și arate ușurarea. „Am prins ultimul tren“, comentează mama și pare melancolică. După ce și-a făcut cruce, tata dă drumul la radio. Radio Europa Liberă. De optsprezece ani același post, zi de zi, la ora 18. Tata își ascultă țara. Când vin în vizită, ascult și eu. Atunci sunt iarăși mic, foarte mic și mă văd acasă, cu el. Acasă, pe strada cu gară, unde trenurile erau încă trenuri adevărate, cu locomotive fumegânde, cu zgomote stridente și așa mai departe. Un loc unde n-aveai nici un motiv să fii nostalgic, fiindcă nostalgia nu făcea parte din plan, pur și simplu. Ea este prețul care se adaugă abia atunci când te stabilești undeva. În Elveția, de exemplu.

Când ascultăm radio – tata și cu mine –, ne strălucesc ochii și facem cu rândul „Șșt! șșt!“ , când celălalt vorbește prea tare. Tata comentează cel mai bine, el cunoaște vocile de la radio, chiar și cu nume. El cunoaște situația. Pentru că îmi place să-l ascult, îi pun întrebări. Îi place să dea răspunsuri și face din ele adevărate povești. De la tata am moștenit născocitul poveștilor. De la mama, gravitatea. Dar nu prea multă, doar atât cât să rămân cu picioarele pe pământ. E nevoie de așa ceva, dacă nu vrei să urci în aer, ca un balon meteorologic, și să zbori spre casă, împreună cu toate vocile de la radio.

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ DE AUGUST, ÎN 1982, TOATE au devenit altfel decât înainte. Când m-am trezit, în casă nu era nimic schimbat. Era mai multă ordine ca de obicei, fiindcă mama se străduise peste măsură – nu voia ca, după plecarea noastră, s-o considere oamenii o gospodină nepricepută. Tata zisese că toată munca ei era degeaba. Până s-ar

fi văzut că nu ne mai întoarcem, praful s-ar fi pus la loc, de multă vreme. Mama nu s-a lăsat descurajată, așa că ne-am trăit ultima zi acasă ca într-un muzeu. Numai din dulapuri lipseau deja hainele și peste tot erau bilețele albe cu numele celor care aveau de primit lucrurile noastre. „Așa ajunge peste tot câte ceva de la noi“, mi-am zis.

Dacă îmi dădeam silința, nu vedeam biletele. Numai să nu te uiți la ele, să te duci la baie – spațiu fără bilete – să te speli, să te îmbraci și să pleci. Am luat micul dejun în grabă, apoi mama a curățat masa din bucătărie, a spălat și șters vasele și le-a pus înapoi în dulap. Tata a verificat ferestrele, robinetele, aragazul, apoi a ieșit ultimul din locuință, a încuiat ușa de două ori, a intrat și el în lift și așa am coborât, tăcând, opt etaje. Mai târziu, toate au fost împărțite după dorința noastră. Însă în închipuirea mea, toate sunt și azi la locul lor, purtând bilețele albe. Nici măcar praful nu s-a așezat. E liniște și umbră.

Nu-mi mai aduc aminte dacă regretam plecarea noastră sau dacă mi-o doream. Dacă îmi era teamă. Dacă fusese alegerea mea. Era o înșiruire de momente, nimic mai mult, iar memoria nu mă ajută. Poate că a fost și oarecum palpitant. Un mic secundant. Eu.

ELVEȚIA NE-A VENIT CA UN CÂȘTIG LA LOTERIE. Tata avea un fler deosebit. În fața unui hotel modest din Zürich, după mai multe zile de condus prin Europa și gata să ne continuăm călătoria, tata a cerut sfatul unui domn elegant de pe stradă. Treizeci de secunde de inspirație au fost de-ajuns ca să alunge deznădejdea. A fost ca la fotbal, când un gol marcat în minutul 90 e decisiv. Nu știm dacă domnul cel elegant a fost Dumnezeu. Singurul lucru pe care ni-l amintim e că avea o limuzină închisă la culoare.

Ca să lămurim lucrurile: am rămas în locul acela pentru că cineva – Dumnezeu, de exemplu – ne-a scris pe o hârtie numele unei persoane care ne-a ajutat mai departe. În numai câteva secunde totul era decis. Ani în șir îți faci planuri și, cu toate astea, esențialul se petrece fulgerător. Ar fi putut să fie și Patagonia. Dar suntem și azi foarte bucuroși că a fost Elveția. „În buricul pământului, băiete“, spune tata, „buricul pământului. Uite că am avut noroc.“ Patrie de loterie. Nu îndrăzniserăm nici să gândim că ar putea fi Elveția. Ea fusese mai curând o jucărie a fanteziei noastre. Într-o bună zi te afli acolo, îl întâlnești pe Dumnezeu, probabil, și optsprezece ani mai târziu te miri că a trecut atât de mult timp.

Azi, tata vede Africa la televizor și înregistrează filme cu animale pe casete video. Când sunt scene de vânătoare și leoaicele se furișează prin ierburile înalte ale savanei, ne cheamă și pe noi. E aproape la fel de frumos ca atunci când ascultăm împreună limba de acasă, la radio. Uneori, o antilopă gnu reușește să supraviețuiască.

Tata derulează banda ca să verifice dacă înregistrarea e în ordine. Atunci leoaica urmărește iarăși un gnu și antilopa capătă o a doua șansă. Însă și de data asta ea moare la fel de jalnic ca înainte. Când animalul se frânge, tata apasă pe *stop*. Scrie ceva pe casetă și spune: „Știi un film în care antilopa reușește. Pur și simplu se prefacă moartă și fuge, când leoaica nu-i atentă. Șiretenie de gnu.“

În colecția de casete video a tatei mor antilope, aterizează extraterestri, își pierde viața în accident Lady Di și se marchează enorm de multe goluri la fotbal. Dar cele mai multe sunt relatări de acasă. Fragmente scurte, adesea doar ultimele minute. Însă nu-ți trebuie mai mult de câteva secunde ca să recunoști acel *acasă*. Încă înainte să se fi rostit vreun

cuvânt, ceva îți atrage privirea și respirația se accelerează. Apoi ochiul prinde esențialul.

De exemplu, felul anume în care arată interiorul unei case țărănești. Covor pe perete, sobă cu lemne, față de masă brodată, o icoană cu Isus. Cuverturi groase și perne, în fundal. Îmbrăcămintea țărăncii: o țesătură rezistentă, fiindcă munca e grea, fustă înflorată, basma. O strângere din umeri, o încuviințare din cap, un zâmbet. Curtea cu fântână și căruța cu cai pentru drumul de zi cu zi la câmp. În spate, cârciuma satului: o încăpere, trei mese, cinci bețivi. Nu prea ai ce să alegi de pe rafturi: rachiu în sticle închise sau deschise la culoare. Amețeala vine de la sine. Ciocolată, marcă din Est, tare și amară.

Apoi camera de filmat pătrunde în altă curte, acolo e o nuntă. Mireasa dansează cu tatăl ei și plânge. Mirele golește un pahar cu rachiu dintr-o sorbire. Repetiția generală pentru mersul zilnic la cârciumă de mai târziu. Dar asemenea detalii nu ne interesează. Stăm ca vrăjiți până când se termină filmul. Apoi tata controlează calitatea înregistrării. Ca și la antilopele gnu.

NOI AM FOST CHIAR DE LA ÎNCEPUT NIȘTE BUNI emigranți. Adaptați la obiceiurile locului, albi, pe deplin europeni în toate privințele. Am avut noroc. Nu se vede pe noi că suntem străini. Cel mult, se aude. *R*-uri vibrante, topici greșite, articole greșite, caz greșit, accente greșite, lungi *ăăăă*-uri până îți vine în minte cuvântul potrivit, formule ajutătoare precum „chestia asta” sau întrebarea „cum îi zice?”, cu o intonație mereu ușor exaltată. Dar elvețienii nu ne-o iau în nume de rău, unora chiar chiar le plac *R*-urile vibrante.

Problema e că n-ai vrea să ieși în evidență. Orice ieșire în evidență e un nu-ești-de-al-nostru. O ședere permanentă într-o zonă străină. Ilegalitate pe termen lung. Deja de 18 ani.

Pauzele de gândire s-au micșorat, vorbele se așază mai repede pe limbă și tot mai des ești luat drept unul „de aici“. Ei bine, nu chiar cu totul „de aici“, dar tot mai rar „de acolo“. Din munți, de exemplu. Din locuri unde și *R*-urile elvețienilor sunt vibrante. Puțină blândețe, de dragul nostru, bună pentru limbile de emigranți, pentru limba tatei, de exemplu.

Tata spune: „Cuvintele astea greu de rostit îmi dau multă bătaie de cap.“ Dar s-ar putea socoti mulțumit. Aici, „la noi“ – în sfârșit spun „la noi“ –, limba este blândă în general. Aproape că nu există vorbe tari. Și atunci ai putea să treci cu vederea cuvintele greu de rostit. Ai putea să te consideri de-a dreptul fericit că o scoți la capăt fără să ai nevoie de forță. Oricum nu de mai multă forță decât e nevoie ca să nu-ți pierzi răbdarea.

După 18 ani încă îmi mai potrivesc vorbele în gură, ca pe niște perle pe care le scuipe imediat. Când nu sunt sigur, vorbesc neclar și îmi închipui că nu observă nimeni.

Spui „te iubesc“ și nu simți nimic. Spui „te urăsc“ și nu simți nimic. Simți abia când traduci totul înlăuntrul tău. În limba copilăriei. În limba în care tata înjura și în care m-a dorit prima fată. Dacă nici atunci nu mai simți nimic, ești pierdut.

PAȘAPORT DE REFUGIAT. ALBASTRU, CU DOUĂ dungi cenușii în colțul din dreapta sus. Când ai un asemenea pașaport – sau altul de-o culoare nepotrivită –, încep problemele, încă de la consulat.

„Legitimăție de străin, certificat de muncă, adeverință de asigurare medicală. Confirmarea rezervării unui spațiu de

locuit valabil pe toată perioada șederii și apoi o declarație de la primărie, semnată de familia-gazdă, privind asumarea tuturor cheltuielilor suplimentare din timpul șederii dumneavoastră în Franța. Spital, pagube materiale în caz de accident și așa mai departe. Un extras de cont bancar actualizat. O lună de așteptare, poate mai puțin. Cum? Mai aveți întrebări? La asta nu pot să vă răspund, *monsieur*. Dați-vă la o parte, vă rog. Următorul, vă rog. Nu, *monsieur*, obțineți mai întâi documentele marcate pe formular și apoi veniți din nou. Luați un număr de ordine, la parter, și așteptați să fiți chemat. Poftim? Două fotografii, *monsieur*, nu patru. Pof-tim? Da, 80 de franci pentru o viză unică. Și acum dați-vă la o parte, *monsieur*, blocați accesul. Ce vreți să ziceți? De ce nu ridic capul când vă răspund? Vă rog să vă dați la o parte, *monsieur*.”

Am întrebat-o pe *madame* de la ghișeu dacă nu vrea să știe și cât de lungă mi-e scula. Poate o fi important, pentru Franța. Întrebare adresată în franceză și cu *R*-uri vibrante. A ridicat capul, înlemnită. „Poftim, *monsieur*?” Politețe înainte de toate, *madame*. Politețe, prin orice mijloace. Abia dacă rostisem bine întrebarea, că ceilalți care așteptau au și început să râdă. În clădirea consulatului francez din Zürich s-a răspândit un râs eliberator. Toți cei care pricepeau puțină franceză râdeau.

M-au dat afară și au închis ușa masivă în urma mea. Am lovit-o cu piciorul. Ușa s-a întredeschis iar și a apărut capul chel al unui bărbat. A spus: „Am să vă țin minte, *monsieur*. N-o să mai primiți viză pentru Franța. Puțină decență, *monsieur*.”

„Cine nu-i decent aici?”, am răspuns și, în spatele lui, i-am văzut pe cei care râseseră mai devreme cum își bagă capul între umeri. „Șovini ce sunteți”, am strigat, „pleșuvi

și șovini cu toții“ – și e util să se știe că pleșuvia și naționalismul se aseamănă în limba franceză: *chauve, chauvin*.

În mijlocul orașului Zürich dădusem așadar peste o graniță bine ascunsă la etajul al doilea al unei clădiri inofensive. Umbli de colo-colo și te crezi în libertate și dintr-odată ea dispare. Brusc începe să te doară și spumegi de furie.

SUNT FERICIT AICI. NU ESTE O FERICIRE EXCESIVĂ. Este acea fericire pe care o simți atunci când ai o iubită statornică. Ceva ușor pedant, ușor plicticos, ușor flexibil. Te-ai obișnuit cu mirosul gurii. Sexul îl rezervi pentru altcineva. Pentru mai târziu, când începe adevărata viață. Dar când începe viața cea adevărată, mai exact? Și ce fel de hotărâri trebuie să iei ca să se întâmple așa ceva?

Tata e mulțumit aici: „Elvețienii au fost salvarea noastră“, zice el și apoi înșiră toate lucrurile de la care am fost salvați. Și totuși, tatei îi este dor. Știi după ce îmi dau seama? După știrile de la radio, de la ora 18. După atenția tatei, după felul în care pândește. După memoria lui, care nu scapă nici o emisiune. Îmi dau seama după felul în care își înjură patria, pentru ca apoi să se întoarcă acolo în fiecare an. Chiar acum e iarăși pe drum într-acolo. Acum are la el un telefon mobil ca să țină legătura. A oprit aproape de graniță și a sunat. Granița dintre Ungaria și România. Cine și-ar fi închipuit că într-o bună zi poți să cobori calm din mașină, să răsuflă și să-ți suni fiul de acolo? Înainte n-aveai altă opțiune decât să-ți fie teamă și să faci pe tine, atât aveai de făcut în apropierea graniței.

Sentimentul ăsta apartine fașă de granițe: niște locuri unde îți faci apariția, tu, cu spatele pregătit pentru bastonul de cauciuc. Unde nu mai poți să spui: „Scap eu întreg și de-aici. Doar sunt unul dintre cei mulți.“ Unde făcutul-pe-tine e una dintre ultimele libertăți rămase. Un gnu fără o a doua șansă.

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	5
În buricul pământului	11
Eu trebuie Germania	20
Eșuați	53
Ruleta rusească	84
Noaptea nunții	110
Ochii bătrânei	135
Ultimul client al nopții	171
Mirosul lumii	191
11 septembrie	199